الف) آیت‌الله سیستانی؛ قرینه لبیه اجماع و عرف، شروع ماه حکومتا از شب

ببینید ما دو روایت داریم که مرحوم سید در مصباح هم مطرح فرمودند. یکی هم تعبیر روایت حماد است که ایشان فرمودند. یکی هم تعبیر روایت عبید است؛ «إذا رأی الهلال قبل الزوال فذلك الیوم من شوال وإذا رأی بعد الزوال فذلك الیوم من شهر رمضان». خب الآن بین این دو روایت چه نسبتی برقرار است؟ به ذهن من به این صورت میآید: روی مبنای ایشان اگر محضرشان بگویم روایت عبید که به این صورت نگفته است؟ اسمی از شب نبرده است؟ چطور جمع میکنند؟

میگویند شارع شب را امضاء کرده است. شروع از شب است، نه از غیرش. روز که معنا ندارد. ما میگوییم خب روایت عبید که میگوید «فهذا الیوم»؟ ایشان روی مبنای خودشان میگویند ما قرینه لبیه بهمعنای اعم داریم.

میدانید گاهی لبّ بهمعنای عقل است. گاهی که میگوییم قرینه لبیه یعنی قرینههای عقلیه ای که قیاساتها معها. یعنی همراه یک دلیل شرعی موجود است؛ در اینجا لب بهمعنای عقل است. ولی اصطلاح رایجی که علماء دارند، منظورشان از لبیه خصوص عقلیه نیست. منظورشان از لبیه، غیر لفظی است. اگر قرینه لفظیه بود، میگوییم قرینه متصله لفظیه ای قرینه منفصله لفظیه. وقتی قرینه لفظیه نبود میگویند لبیه. یعنی به اجماع هم میگویند قرینه لبیه. منظور از لبیه یعنی غیر لفظیه.

ایشان میفرمایند ما در این روایت حماد قرینه لبیه بهمعنای قرینه غیر لفظیه داریم. این قرینه چیست؟ همین که میدانیم عرف و امضاء شرع بر این بوده که شروع شهر از شب است. وقتی چنین عرفی را داریم و امضاء شرع واضح است و اجماع امت اسلامی هست، خود این قرینه لبیه میشود که روایت عبید که میگوید «هذا الیوم»، یعنی این روز با شبش. چون شروع از شب است، نه امروز بودن شب. این فرمایش ایشان روی مبنایشان است.

اما دو احتمال دیگر هم هست.

شاگرد: در شب قبل که قمر نبوده و رویتی نبوده؟

استاد: به حکومت شرعی ثابت میشود. یعنی من شارع میگویم اگر قبل از زوال دیدی بگو دیشب هم شب اول ماه بود.

شاگرد۲: ولو دیشب اهلال هلال نشده باشد؟

استاد: ولو نشده باشد. چون حکم است. حکم شرعی برای نظم اول ماه است. چون میدانیم بدء حساب از اول شب است، من شارع حکومتا به تو میگویم با اینکه الآن هلال را دیدی که از تحتالشعاع خارج شده، اما دیشب را بگو اول ماه است. این یک احتمال است که ایشان طبق مبانی خودشان میتوانند این روایت را معنا کنند.

بازبینی #1
ایجاد شده 4 مه 2026 11:29:28 توسط ... .
به روزرسانی شده 4 مه 2026 11:30:18 توسط ... .